

освіта» на період до 2027 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 419-р.

4. Павлюк О. Д. Психологічні умови розвитку лідерських якостей учнів ПТНЗ. Автореф. дис. ... докт. філософії за спец. 053 Психологія. ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Київ, 2021. 22 с.
5. Садохіна К. С. Психолого-педагогічні умови формування лідерських якостей підлітків. Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. 2010. Вип. 9. С. 439 – 448.

Петренко С. М.,

*заступник директора з навчально-виховної роботи,
вчитель вищої категорії,
загальноосвітньої спеціалізованої школи I–III ступенів
фізико-математичного профілю № 12 м. Чернігова,
petrenkosn12@gmail.com*

Мехед Д. Б.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри кібербезпеки та математичного моделювання,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
d.mekhed@gmail.com*

Мехед О. Б.,

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри біології,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
mekhedolga@gmail.com*

ОЛІМПІАДНИЙ І МАНІВСЬКИЙ РУХ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ

Анотація. Стаття досліджує вплив олімпіадного та манівського руху на формування лідерських якостей обдарованих учнів. Запропоновано аналіз ролі участі в олімпіадах та манівських заходах у розвитку креативності, вирішенні проблем, комунікації та інших лідерських навичок. В статті розглядаються позитивні аспекти цього досвіду, такі як стимулювання інтелектуального зростання, формування самодисципліни та пошук власного шляху у світі знань. Також висвітлюється важливість підтримки обдарованих учнів у їхньому учбовому та особистісному розвитку через організацію та підтримку олімпіад та манівських заходів в освітньому середовищі. Результати дослідження можуть бути корисними для педагогів, батьків та фахівців у галузі обдарованої дитини, які прагнуть оптимізувати процес лідерського розвитку серед обдарованої молоді.

Ключові слова: заклади освіти, лідерські якості, Мала академія наук, обдаровані учні, олімпіадний рух.

Abstract. The article examines the influence of the Olympiad movement and the movement of the Junior Academy of Sciences on the formation of leadership qualities of gifted students. An analysis of the role of participation in Olympiads events in the development of creativity, problem solving, communication and other leadership skills is offered. The article examines the positive aspects of this experience, such as the stimulation of intellectual growth, the formation of self-discipline, and the search for one's own path in the world of knowledge. It also highlights the importance of supporting gifted students in their academic and personal development through the organization and support of Olympiads and events of the Junior Academy of Sciences in the educational environment. The results of the study can be useful for teachers, parents and specialists in the field of gifted children who seek to optimize the process of leadership development among gifted youth..

Keywords: educational institutions, leadership qualities, Junior academy of sciences, gifted students, Olympic movement.

Олімпіадний та манівський рух представляють собою важливий інструмент у формуванні лідерських якостей обдарованих учнів. Ці дві сфери діяльності в освітньому середовищі не лише стимулюють розвиток інтелектуальних здібностей, а й сприяють розкриттю потенціалу учнів у контексті керівництва та впровадження власних ідей.

Підвищення соціальної ролі людини, як особистості, підкреслює важливість того, щоб лідери діяли відповідно до загальнолюдських цінностей, а навіть тимчасові дії негуманних лідерів можуть мати негативний вплив на суспільство. Отже, виховання лідерської позиції особистості на основі загальнолюдських цінностей та розвитку її етнічної самосвідомості [2].

Актуальність проблеми пояснюється не лише інтересом до неї сучасного суспільства та практичним значенням, а й новизною як для української, так і для світової психології. Нині все частіше науковці звертаються до вивчення складних особистісних утворень, одним з яких є лідерська обдарованість. Дослідження вчених у цій галузі є вагомим внеском у психологічну теорію, однак не дають вичерпної відповіді на всі питання, що стосуються структури обдарованості лідера, детермінант розвитку та прояву лідерства.

Основною метою дослідження є вивчення умов створення сприятливого середовища, яке підтримує обдарованих учнів у їхньому стрімкому розвитку, стимулюючи їхній інтелектуальний, творчий та особистісний потенціал.

Обдаровані учні відрізняються високим рівнем інтелекту, здатністю швидко та ефективно засвоювати новий матеріал та розв'язувати складні завдання. Їхні інтереси часто виходять за межі стандартної програми, проявляючи глибокий інтерес до конкретних предметів або областей знань. Обдаровані особистості можуть виявляти високу рівню самоорганізації та самостійності, швидко адаптуючись до нових ситуацій. Часто спостерігається розвинута креативність

та здатність до рішення нетипових проблем, що викликають інтелектуальний виклик. Обдаровані учні можуть виявляти високий рівень соціальної чутливості та бажання здійснювати позитивний вплив на оточуючих, що сприяє їхньому лідерському потенціалу [1].

Розглядаючи основні аспекти лідерства у контексті обдарованих особистостей потрібно відмітити наступні моменти. Обдаровані особистості мають здібності до креативного мислення та інновацій, це дозволяє їм приносити новаторські ідеї та знаходити унікальні рішення проблем. Лідерські особистості серед обдарованих школярів виявляють високий рівень самоорганізації та відповідальності за свої дії, вони, як правило, вміють ефективно керувати своїм часом та завданнями. Лідери серед обдарованих молодих людей часто відзначаються здатністю адаптуватися до нових умов, швидко вивчати новий матеріал та швидко пристосовуватися до змін в оточенні. Ефективне спілкування та вміння висловлювати свої думки - ключові аспекти лідерства [4].

Крім того, обдаровані особистості часто володіють сильним комунікативним потенціалом, оскільки вони повинні бути здатні працювати в команді, ефективно співпрацювати з іншими обдарованими молодими людьми і не лише ними, розуміючи важливість колективної роботи [3]. Лідери серед обдарованих особистостей, як правило, володіють аналітичним мисленням та здатністю швидко знаходити ефективні рішення в складних ситуаціях. Також потрібно мати на увазі, що такі молоді люди можуть виступати у ролі менторів, сприяючи розвитку та підтримці інших обдарованих особистостей в їхньому освітньому шляху. Лідерство включає в себе інтереси не лише особисті, але й соціальні. Обдаровані лідери мають бути чутливими до проблем соціуму та володіти мисленням глобального масштабу [6].

Олімпіади, часто спрямовані на вирішення складних завдань і розв'язання творчих задач, сприяють розвитку креативності та аналітичного мислення учасників. Учні, які беруть участь у олімпіадах, набувають навичок роботи в умовах конкуренції, вчаться ефективно використовувати свій потенціал та швидко знаходити оптимальні рішення [8].

Участь дітей у шкільних олімпіадах різного рівня має численні позитивні аспекти, зокрема розвиток інтелектуальних здібностей, оскільки олімпіади сприяють розвитку глибокого розуміння предметів і стимулюють аналітичне та критичне мислення дітей; стимулювання конкуренції – участь у конкурентному середовищі олімпіад допомагає дітям розвивати важливі навички конкуренції, що важливо в подальшому житті; підготовка до участі в олімпіадах вимагає від дітей систематичної роботи та самодисципліни, що корисно в умовах навчання та розвитку. Потрібно також відмітити розширення кругозору, оскільки олімпіади надають можливість дітям ознайомитися з новими темами та

областями знань та підготовку до навчання у закладах вищої освіти - успіх у олімпіадах може викликати інтерес ЗВО та сприяти отриманню стипендій чи інших можливостей для навчання, зацікавленості у наступному науковому зростанні та навчанні у аспірантурі тощо [9].

Манівський рух, в свою чергу, надає можливість учням взяти участь у різноманітних заходах, таких як семінари, тренінги, та проекти, які спрямовані на розвиток особистісних якостей та соціальної компетентності. Це дозволяє обдарованим учням отримати практичний досвід лідерської діяльності, взаємодії з командою та прийняття відповідальності за результати своєї роботи.

Участь у заходах малої академії наук допомагає дітям розвивати науковий підхід до вирішення завдань та виявлення цікавості до наукових досліджень. Мала академія наук надає дітям можливість виразити свою творчість та реалізувати власні ідеї у наукових проектах. Також участь у заходах малої академії наук вдосконалює навички публічних виступів, письмової комунікації та співпраці в групі [5]. Учні отримують можливість застосовувати теоретичні знання на практиці, виконуючи наукові експерименти та дослідження. Заходи малої академії наук допомагають виявити та розширити інтереси дітей до конкретних наукових галузей та предметів. Мала академія наук може слугувати важливим етапом у підготовці дітей до участі в наукових конкурсах та олімпіадах, оскільки участь у наукових заходах допомагає розвивати у дітей критичне мислення та вміння аналізувати та оцінювати отримані результати досліджень [7].

Підтримка обдарованих учнів через організацію та підтримку олімпіад та манівських заходів в освітньому середовищі є надзвичайно важливою і може мати значний вплив на їхній учбовий та особистісний розвиток. До основних аспектів цієї підтримки вважаємо за потрібне віднести наступні моменти:

- стимулювання інтелектуального зростання – на нашу думку участь у високорівневих олімпіадах та манівських заходах дозволяє обдарованим учням виявити та розвинути свої інтелектуальні здібності, що сприяє їхньому загальному зростанню та розкриттю потенціалу;
- формування самостійності та креативності, чому сприяє створення атмосфери, де обдаровані учні вчать самостійності у розв'язанні завдань та розвивають креативність в пошуках непередбачуваних рішень;
- розширення горизонтів знань;
- комунікація та обмін досвідом під час участі у заходах МАНу та олімпіад, оскільки створюються оптимальні можливості для обдарованих учнів взаємодіяти та обмінюватися досвідом з однолітками, що сприяє розвитку їхніх комунікативних навичок та створює суперництво для подальшого зростання;

- підготовка до вищої освіти – участь у високорівневих заходах сприяє глибшому розумінню предметів та підготовці до вищої освіти, роблячи учнів конкурентоспроможними при вступі до закладів вищої освіти;
- мотивація та самооцінка, оскільки успіхи в олімпіадах стимулюють обдарованих учнів, надаючи їм позитивний заряд енергії та підвищуючи їхню самооцінку;
- формування лідерських якостей – найважливіший момент нашого дослідження. Участь у конкурсах та заходах дозволяє обдарованим учням розвивати лідерські якості, такі як відповідальність, організаторські здібності та здатність мотивувати інших.

Оптимізація процесу лідерського розвитку серед обдарованої молоді вимагає системного та інтегрованого підходу. Зокрема, у закладі освіти це передбачає розробку та впровадження спеціальних освітніх програм, що акцентують на розвиток лідерських навичок, допоможе створити фундамент для обдарованих учнів, забезпечення можливостей для менторства та взаємодії з успішними лідерами може надихнути обдаровану молодь та допомогти їм вчитися на прикладі досвідчених осіб, стимулювання участі в проектах та груповій роботі дозволяє обдарованим молодим людям розвивати комунікативні та організаторські навички, проведення лідерських заходів, тренінгів та семінарів сприяє не лише отриманню нових знань, але й надає можливість обдарованим учням застосовувати отримані навички на практиці, формування спеціальних лідерських груп та клубів дозволяє обдарованим молодим людям об'єднуватися для обміну досвідом та спільного розвитку, залучення обдарованих учнів до участі в зовнішніх проектах, конференціях та конкурсах розширює їхні можливості та сприяє становленню лідерського потенціалу, створення платформ для взаємодії з лідерами відомих організацій, бізнесу та науки дозволяє обдарованій молоді отримати реальний досвід та підтримку.

Загальна ідея полягає в тому, щоб створити комплексні та інтегровані програми, які не тільки розвивають знання, а й активно сприяють формуванню лідерських якостей серед обдарованих молодих людей. Участь в олімпіадах різного рівня та манівських заходах мають надзвичайно великий вплив у розвитку креативності, вирішенні проблем, комунікації та інших лідерських навичок молодих людей. Позитивні аспекти цього досвіду включають у себе стимулювання інтелектуального зростання, формування самодисципліни та пошук власного шляху у світі знань. Також потрібно зауважити на важливість підтримки обдарованих учнів у їхньому учбовому та особистісному розвитку через організацію та підтримку олімпіад та манівських заходів в освітньому середовищі. Однією з ключових переваг цих рухів є також можливість обміну

досвідом та ідеями між обдарованими учнями, що сприяє формуванню групи байдужих і рівноактивних індивідів. Такий обмін допомагає учням виробити навички комунікації, роботи в команді та вирішення конфліктів, що є важливими аспектами лідерського розвитку. Розгляд цих аспектів дозволяє краще розуміти та підтримувати лідерський розвиток обдарованих особистостей в освітньому середовищі. Узагальнюючи, олімпіадний та манівський рух виступають ефективними засобами формування лідерських якостей обдарованих учнів, сприяючи їхньому інтелектуальному, особистісному та соціальному зростанню в освітньому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабійчук С. Наукова освіта як педагогічний концепт. Проблеми підготовки сучасного вчителя. Збірник наукових праць, 2020. Вип. 2(22), с. 6-11.
2. Кричевський Р. Л. Динаміка групового лідерства. Питання психології. 2020. № 2. С. 42-52.
3. Кричевський Р. Л. Мотивація групової приналежності і механізм висунення в позицію лідера. Нові дослідження в психології. 2019. №1 (20). С. 95-101.
4. Менегетті А. Психологія лідера. Київ : Генеза, 2001. 202 с.
5. Мехед К., Мехед О. Основні умови ефективного застосування інформаційно-комунікаційних і комп'ютерних технологій у підготовці майбутніх вчителів. Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті: збірник матеріалів XIV-ї Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет конференції, м. Кропивницький, 20 листопада - 8 грудня 2022 року / Відп. ред. М. І. Садовий. Кропивницький: РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2022. С.54-56
6. Мехед О. Б., Мехед Д. Б. Використання технологій stem/steam-освіти з метою популяризації наукової діяльності серед здобувачів освіти. Інноваційні практики наукової освіти : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 15–19 грудня 2022 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 658-664
7. Мітлощ А. В., Маляко В. О., Бажанюк В. С. Психологічні особливості лідерської обдарованості: концепції, діагностика, тренінги : монографія Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 290 с.
8. Носко М., Мехед О. Науково-дослідницька робота студентів як складова частина підготовки до соціально-педагогічної діяльності. Наука і освіта. 2022. №2. 39-43. DOI:<https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-2-6>
9. Chystiakova, I.A., Ivani, O.M., Mekhed, O.V., Nosko, Y.M., Khrapatyi, S. PhD Training Under Martial Law in Ukraine Journal of Higher Education Theory and Practicethis link is disabled, 2022, 22(15), pp. 151–163